

Hlemýždí sen

Kresby Marie Jiráskové

Dojem tajuplných pohádkových bytostí, fantaskních symbolických loutek, kuriozních dekorativních objektů a bizarních módních předmětů vyvolávají drobné a jemné kresby scénografky Marie Jiráskové. Autorka je vystavuje od 21. února do 13. března 2002 v Galerii Katakomby CED, Zelný trh 9, Brno.

Marie Jirásková patří k mladší generaci scénografů, ale souběžně s produkcí scénografickou se zabývá i volnou výtvarnou tvorbou. Připravila již několik projektů výstav na rozhraní postkonceptuální scénografie a volného výtvarného projevu. Převážně jde o objekty (reálné nebo fotograficky zachycené), quaziloutky, obrazy a kresby (chápané jako svébytné artefakty) nepostižitelných a tajemných bytostí, přicházejících mezi snem a bděním.

Jedna z prvních výstav volné tvorby Marie Jiráskové (Poslední Jednonožec) proběhla na počátku roku 1999 také v Katakombách v Domě pánů z Fanalu CED v Brně. Zde autorka představila především sochy a objekty – metafyzického Posledního jednonožce s pozlacenými rohy, éterické quazi art deco Vosy, připomínající svým nepřítomným pohledem zlatých očí staroegyptské Sfingy, pohádkové Tři krále a Samidva, i kontroverzní mýtické a totemické Tři kukly s použitými zvířecími zbytky – rohem, želvím krunýřem a sloní nohou.

Poměrně rozsáhlý soubor svých prací pak prezentovala v Brně na kulturní přehlídce Pandora Box v brněnském Domě umění (1999). Zde ke Třem kuklám přibyl ještě Vesmířan – podivná bytost klasicistních tvarů ukrytá pod nánosem ob vazů a soubor grafik buňčných lodí vycházejících z tvarosloví mikro a makro kosmu – s názvem Flotila.

Na podzim zaplnila šumem křídel šedesáti okřídlených bytostí modelárnu v bývalé továrně Vaňkovka v centru Brna. Instalaci objektů –

molitanových, plastových a olejových Andělů umocňovala světelná performance Ivo Prümmera. Po pražském paláci Akropolis, výstavě v New Yorku nakonec i v brněnské Galerii mladých (2000) pak předvedla svou přírodní scénografii na rozhraní konceptuálního land artu, enviromentálního umění a divadelní scénografie. Šlo o soubory fotografií zachycujících poetické instalace z přírodních materiálů ve volném prostoru.

V koncepci výstavy „Hlemýždí sen...“ vychází tato renesančně postmoderní umělkyně ze světa společensko-historické mytologie: křesťanských, pohansky pohádkových i důvěrných osobních mýtů vnitřního života. Tématem jejích kreseb jsou archetypální snové bytosti, pitoreskní bytosti s atributy ženské surrealistické fantazie: neznámá a nepopsatelná stvoření ze snových krajin, barokizující zakuklenci či jemné kresby zoomorfních, rostlinných a mikroorganických novotvarů představují somnambulní svět autorky.

Téměř magnetická přitažlivost jejich dekorativních děl se odehrává mezi poetikou surrealistického snu na straně jedné a až architektonickým art deco konstruktérstvím na straně druhé. Její pozoruhodné práce svým způsobem evokují citlivou atmosféru přelomu tisíciletí.

Jádrem celého projektu je fenomén „bytosti, tvora, stvoření“, jako snového ponoření se do vnímání dítěte. Jde o bytosti neurčitého původu, stvořence – tiše svědčící o dědictví velkých třesků, kteří se přes ženskou něhu váží k typicky české zálibě ve strašidlech, zjeveních a tajuplných zakuklencích. Kukla má etymologickou spojitost se středověkým pojmenováním masky. Pod maskou ukrýváme svou tvář. Avšak tato skrytá tvář pod slupkou je zároveň otiskem duše a my se tak ocitáme na hranici snění a probuzení, zmrtvění a vylíhnutí. Tvorba autorky se tak dotýká archetypálního jádra na dně vzpomínek a snu. Lze ji označit jako interdisciplinární projev „postmoderního poetického surrealismu a konceptualismu“.

Pavel Jirásek, 11. března 2002